

Himmelens kungar

Lindansarkonsten har varit uigurernas nationalsport i mer än tusen år. Lindansarna ses som viktiga förkämpar för traditionell uigurisk kultur, och den största hjälten av dem alla är Adil Hushor, "Himmelens kung".

Text och foto: Per Engström

– Vinden är för stark, till och med för Adil. Han tvingas nog att avbryta, konstaterar Torsun med illa dold besvikelse. Jag befinner mig tillsammans med min uiguriska vän mitt ibland tusentals förväntansfulla uigurer på bron som korsar Kashgars "East lake". Samtligas blickar är girigt riktade mot en vajer 50 meter upp i luften som är spänd mellan sjöns västra och östra strand.

Adil Hushor, även kallad "Himmelens kung", står beredd med sin sju meter långa och tio kilo tunga balansstav. Han tvekar. Den förrädiska vinden rycker gång efter annan tag i hans vackra traditionella klädsel. Tyget kastas energiskt fram och tillbaka vilket framkallar ett svagt smattrande ljud.

Den tålmodiga publiken som har väntat i över en timme i den gassande solen, förblir intakt. De har ingen tanke på att ge sig av hemåt förrän de har fått sina visuella begär tillfredsställda.

Adil, som ser ut att vara i 45 års-åldern, kommer från en lindansarfamilj som har vårdat det uiguriska lindansarvet i 430 stolta år. Han har i mer än tjugo års tid varit uigurernas, och en av världens starkast lysande stjärnor inom lindansarkonsten. I västvärlden vill man gärna lyfta fram kanadensare, ryssar och fransmän som världsledande inom den spektakulära "sporten". De flesta opartiska experter är dock ense om att uigurererna fostrar de skickligaste och mångsidigaste utövarna.

KÄMPAR FÖR UIGURISK KULTUR

I Östturkestan, Xinjiang provinsen i dagens Kina, har lindansarkonsten, eller *darwas* som artisteriet kallas på uiguriska, en betydligt vidare betydelse än den, i Europa, övervägande sportsliga. Darwas, som har varit uigurernas nationalsport i många hundra år, bär på en tydlig religiös, kulturell och politisk innebörd.

Enligt myter och gamla berättelser som muntligen gått i arv från generation till generation, var det genom darwasutövarnas beskydd som uigurererna besegrade de tyranniska hankinesiska härskarna ett millennium bakåt i tiden. På grund av dessa historiens vingslag ses mr Hushor som en viktig förkämpe för traditionell uigurisk kultur i dagens Xinjiang. Ingen liten börda att bära nu när hotet mot kultur och religion är större än på mycket länge i västra Kina.

Plötsligt hörs ett glädjens sorl från publiken. Det har äntligen börjat. Adil tar ett par trevande steg framåt samtidigt som han känner av balansen och vinden. Sedan kastar han sig ut på den spända vajern i förvånansvärt hög hastighet. Skådespelet är enastående. Han varvar avancerat artisteri med att vinka och le mot den lyckliga publiken. Den tidvis starka vinden pareras skickligt samtidigt som han ömsom går, sitter, ligger eller springer på vajern.

Åskådarna rör sig i takt med Adil mot den västra stranden, utan att för den sakens skull släppa fokus på sin hjälte.

Runt hela sjön ser oproportionerligt många poliser till att åskådarna håller sig på korrekt avstånd från huvudpersonen. Tillfälligt uppsatta flaggstänger, iklädda den kinesiska flaggan med sina kommunistiska attribut, ringar symboliskt in hela skådespelet. Adil är ju kines, inte uigur, verkar flaggorna vilja säga.

Trots bristen på alla typer av säkerhetsanordningar korsar Adil den 700 meter breda sjön på mindre än åtta minuter. Han klättrar smidigt ner till marknivå där han tar emot en hjältes hyllningar, till synes helt oberörd efter den nyss avklarade prövningen. I nästa ögonblick försvinner han i en minibuss åtföljd av kinesisk polis. Hela skådespelet är över på mindre än femton minuter.

I dagens Xinjiang är det uiguriska folket oerhört svältfött på egna hjältar och förebilder. De allra flesta är antingen döda eller befinner sig i exil, vilket bland annat är fallet med alternativa fredspristagaren Rebiya Kadeer och uigurernas motsvarighet till tibetanernas Dalai lama, Erkin Alptekin.

PÅTVINGAD KINESISK IDENTITET

De kinesiska myndigheterna strävar målmedvetet efter att assimilera uigurererna in i det kinesiska samhället genom att påtvinga dem en kinesisk identitet. I den planen finns det inte plats för uiguriska förebilder då de kan väcka den nationalistiska tanken till liv, och samla folket i starka oppositionella grupperingar. Uigurererna skall kontrolleras genom att hållas som svaga individer.

Adil är därför, som en av få kvarvarande uiguriska förebilder inne i Xinjiang, en viktig symbol för de desperata uigurererna. Han skänker dem en dos av den stolthet och livsglädje som den kinesiska överhögheten har tagit ifrån dem. ►

"Det allvarligaste fallet kostade honom sjutton brutna ben..."

Uiguriska konserter och dansuppsvisningar är sedan 15 år helt olagliga, förutom om de anordnas av kommunistpartiet. Tv.: Adil korsar Kashgars östra sjö 50 meter upp i luften utan säkerhetsanordningar.

En av Adils unga elever visar att uigurer kommer att dominera "sporten" även i framtiden.

Jag hade hoppats på att kunna anordna en kortare intervju med mr Hushor efter avslutad uppvisning, men det visar sig vara mycket svårt, eller till och med omöjligt.

Besvikna ställer jag och min uiguriska vän istället in siktet på mitt svala hotellrum för att undkomma den värsta lunchhettan. Vi promenerar genom Kashgars gamla uiguriska stadsdelar där de smala gränderna skapar svala och lata skuggor som ger oss välbehövlig svalka.

– Kontrollen av Adil och de andra berömda lindansarna är väldigt hård, börjar Torsun berätta, samtidigt som han vant scannar av omgivningen efter potentiella spioner.

– Tidigare var Adil en av medlemmarna i en 12 personer stor akrobatgrupp. De var alla otroligt skickliga, både kvinnor och män. De slussades runt i hela världen och utnyttjades som propagandaverktyg utåt för att påvisa Kinas "lyckade" minoritetspolitik och bilden av ett "harmoniskt" Xinjiang, förklarar Torsun. Han stannar till vid en gammal tandlös gatuförsäljare och köper färsk yoghurt, eller *kithäk* som det kallas på uiguriska, innan han tar upp tråden igen.

– De fick inte röra sig fritt, utan var tvungna att ständigt röra sig i grupp och lyda sina kinesiska ledare. Pass, pengar och flygbiljetter såg de aldrig skymten av. De behandlades som djur, och det var därför sju av akrobaterna hoppade av under en turné i Kanada, berättar han.

Den uiguriska akrobatgruppen hade precis uppträtt på det kinesiska nyårsfirandet i Toronto i februari 2004, och

skulle vidare för uppträdanden i Ottawa. Men det blev inga fler tillställningar. Sju av artisterna bestämde sig för att ta chansen till ett liv i frihet och sökte uppehållstillstånd i Kanada som politiska flyktingar. Två veckor senare berättade de för kanadensiska tidningar om den förnedrande behandling de fått utstå under årens lopp som diktaturens redskap. De kinesiska myndigheterna svarade med att beslagta hus och värdesaker tillhörande akrobaternas oskyldiga släktingar i Xinjiang. Allt de kunde göra var att maktlösa se på medan deras livs besparingar på ett ögonblick togs ifrån dem.

Myndigheterna har nu lärt sig en läxa och kommer inte att begå samma misstag en gång till. Adil och de fyra andra återvändande akrobaterna kan med andra ord räkna med inskränkt rörelsefrihet även i framtiden.

MÅSTE ARRANGERAS AV KKP

Anledningen till Adils uppträdande i Kashgar, liksom diverse andra pågående kulturella aktiviteter, är det årliga firandet av det kinesiska kommunistpartiets bildande. Flera av Adils elever visar upp sina färdigheter på linan, och unga uiguriska skolbarn uppträder med sång på "Folkets torg" i skuggan av den jättelika och symboliska Maostatyn.

När vi passerar förbi Id Kah-moskén, uigurnas själsliga centrum beläget i hjärtat av Kashgars uiguriska kvarter, så pågår en dansuppvisning för fullt.

Uiguriska konserter och dansuppvisningar är sedan femton år helt olagliga. Undantaget är givetvis om dessa kulturella aktiviteter arrangeras och planeras av kommunistpartiet.

Längst fram på hedersplatserna närmast scenen sitter ett trettiotal stramt uppsträckta kineser iklädda identiska kostymer, bärande samma uttryckslösa ansiktsdrag. Jag får förklarat för mig att de alla innehar höga lokala myndighetsposter.

– Det är alltid samma procedur, förklarar Mohammed, en av Torsuns vänner som just anslutit sig till oss efter avslutad arbetsdag.

– Först redogör de för alla förbättringar som kommunistpartiet bidragit med under det gångna året. Sedan förklarar de att vi uigurer har "partiet" att tacka för alla de olika kulturella aktiviteterna som erbjuds under veckan. Detta trots att det är "partiet" som har förbjudit aktiviteterna i första läget, påpekar han med märkbart irriterad röst.

– Sedan, när själva dansen och sången inleds, måste alltid minst hälften av sångerna sjungas på kinesiska. Allt är planerat in i minsta detalj, men vi uigurer är inte dumma. Vi ser igenom deras falska spel och borstar av oss all propaganda som om det vore smuts.

Ett par dagar senare hamnar jag av en slump i samma sällskap som en före detta medarbetare till Adil Hoshur. Mannen, som vi kan kalla Abdul, går efter viss tvekan med på att ge en kortare intervju. Han vill dock inte synas öppet med en västerlänning, så vi bestämmer oss för att var för sig hoppa på samma buss till en av de närbelägna byarna. Det ger mig trettio minuter att ställa de frågor jag vill ha svar på.

MÅNGA VÄRLDSREKORD

Abdul inleder med att berätta om det hårda förtrycket som drabbar uigurerna kollektivt, och som motiveras med att det är en viktig del av det internationella "kriget mot terrorn". Han berättar om rasism inom arbetsmarknaden, bokbål vid skolorna och hjärntvättade imamer, innan jag inser att tiden håller på att rinna iväg och lyckas styra in samtalet på det huvudsakliga samtalsämnet.

– Jag borde, börjar han, jag borde kanske berätta för dig om alla världsrekord Adil har slagit, eller kanske om hans skickligaste elever som snart är lika bra som deras mästare. Abdul, som talar en förstäelig engelska med en grov accent, visar sig ha jobbat tillsammans med Adil under drygt två decennier. Han berättar villigt om de mest spektakulära rekordtillfällena som när "De tre klyftorna" vid Yangtzeffoden, Kinas och tillika världens största dammläggning, korsades 1997.

– Vet du att han vid ett tillfälle tillbringade åtta dygn i sträck uppe på linan? Vad säger du om det? Abdul ler brett och

exponerar sina sex eller sju kvarvarande tänder. Jag nickar entusiastiskt och ler tillbaks.

– Men han måste väl ändå ha skadat sig någon gång, börjar jag men blir genast avbruten.

– "Of course", utbrister Abdul. För att bli den bästa måste du våga misslyckas. Adil har ramlat många gånger, men bara vid en handfull tillfällen på riktigt hög höjd. Det allvarligaste fallet kostade honom sjutton brutna ben, avslöjar Abdul med triumferande min.

– Vid ett annat tillfälle för ungefär tio år sedan korsade han en 1 400 meter bred ravin i oerhört tät dimma. Adil berättade efteråt att han bara kunde se två meter framför sig och att "rädsla tog över mitt sinne", som han uttryckte det. Han började att be högt till Allah, vilket bidrog till att änglar guidade honom undan dödens käftar.

Bussen saktar in vid slutstationen, mitt framför en stor marknadsplats, och jag tar adjö av Abdul. Vi uttalar båda en förhoppning om att, *inshallah* ("om Gud vill"), snart ses igen, och går sedan åt var sitt håll.

Tillbaka i Sverige läser jag om nya utmaningar som bemästrats av "Himmelens kung" och hans elever. I en intervju för Radio Free Asia berättar Adil om ett nytt projekt i Italien som ska bli ett av hans mest spektakulära. Planen är att i oktober 2008 korsa det 3 650 meter breda Messinasundet, på 300 meters höjd, vid ön Sicilien i Italien. Adil förklarar att några av världens namnkunnigaste lindansare, kanadensaren Gopleon och fransmannen Philip, ansåg att projektet var omöjligt att genomföra och tackade därför nej. Adil tackade ja.

I slutet av intervjun avslöjar mr Hoshur att han kommer att delta i sommarens OS i Beijing. "Jag kommer att utföra en ren underhållningsshow. Lindans är ju inte en del av de olympiska spelen i dagsläget, men jag hoppas att den kommer att inkluderas i framtiden", säger han. ■

**"Pass, pengar
och flygbiljetter
såg de aldrig
skymten av."**

Adil tar emot publikens jubel efter avslutad uppvisning.